

DALŠÍ BOHOVÉ HINDUISTICKÉHO PANTEONU:

- jelikož každý z bohů je nositelem nejvyšší energie brahma, může si každý smrtelník vyvolit libovolného boha za svého nejvyššího boha a toho uctívat
- **déвовé**: božské bytosti příznivě nakloněny lidem
- **asurové**: zlovolní démoni
- viz perská kniha Avesta:
  - **Ahura Mazda** nejvyšší bytostí dobra
  - **daeвовé** jsou jeho nepřáteli (někdy se to vysvětluje jako důsledek ideové roztržky uvnitř původní indo-íránské kmenové pospolitosti, jež vedla k jejímu rozdělení)
  - **asurové** původně představovali ztělesnění přírodních sil a byla jim připisována plodivá moc, až v pozdější védské mytologii vystupovali jako zlovolné bytosti zneužívající své schopnosti k tomu, aby škodili lidem a zápasili s bohy o světovládu

- dévové i asurové povstali z dechu stvořitele, hinduistická mytologie oplývá příběhy o jejich vzájemném soupeření

Varuna (Všeobjímající):

- starobylé védské božstvo
- personifikace nebeské klenby
- prvotní vládce všehomíra, ochránce kosmického pořádku (jeho protějšek byl v Persii **Ahura Mazda**)
- dle mytologie sídlí ve zlatém paláci v nejvyšším nebi, odkud shlíží na dění ve všech světech, v čemž mu pomáhá vševidoucí slunce a bezpočet špehů
- své vyznavače a spravedlivé lidi obdařuje přízní, zprošťuje vin a plaší od nich smrt – hříšníky lapá do pout – kajícníkům promíjí
- vládne kouzelnou mocí májá, s jejíž pomocí zažehuje ranní červánky, posouvá slunce po nebeské dráze a zahaluje jeho tvář dešťovými mraky

- z jeho vůle se nad zemí klene obloha, on řídí střídání noci a dne, sled měsíců a ročních období
- vítr je jeho dech, řeky podle jeho příkazů plynou do moře a nikdy je nepřeplní
- později nastal pokles jeho významu, z ochránce kosmického pořádku se stal bůh moří a řek
- jeho jízdním zvířetem je vodní příšera **Makara** a ti, kdo zemřeli utopením, odcházejí do jeho království
- jeho místo na vrcholu panteonu následně zaujal bůh **Indra**

Indra:

- védský bůh hromu a blesku, vládce vesmíru, pán lidí i bohů, jemuž se silou nikdo nevyrovná
- jeho oblíbenou zbraní je hromoklín (sans. vadžra, tib. dordže) opatřený 1.000 ostrými špicemi, jenž připomíná sluneční kotouč na obloze (v Tibetu se používá jako rituální duchovní žezlo při práci s energií), mezi další zbraně patří luk se šípy, z nichž má každý 100 hrotů a vždy neomylně zasáhne cíl, a síť, kterou zneškodňuje nepřátele
- jezdí na nebeském slonu **Airávatovi** (má často 3 hlavy) nebo ve zlatém voze taženém 2 až 1.100 rudohnědými koňmi, rychlými jako myšlenka
- má ryšavé vlasy a rudý vous, 4 mohutné paže a bezedný žaludek

- **hymnus na Indru**, krále védských bohů, z 1. knihy *Rgvédu*:
Hlásati budu mužné činy Indry,
jež první vykonal tento hromovládce –
zabil on hada, vysvobodil vody,
prorazil útroby horám.
Zabil on hada ulehlého v horách;
sám Tvaštar vytesal mu hromoklín. [božský kovář, stvořitel světa]
Jak krávy s bučením spěchající dolů
rozběhly se vody k oceánu.
Ve své síle vyvolil si sómu
a ze tří pohárů ji pil,
pak Milostivý uchopil svůj hromoklín
a zabil hadího prvorozence.
A když jsi, Indro, zabil prvorozeného hada
a zmařil kouzla čarodějů,
vytvořiv slunce a nebe a jitřenku,
nenašels protivníka sebe hodného.

Zabil Vrtru a Vrtry silnějšího Vjámsu [démon sucha či temnoty]
Indra svým velkým, pevným hromoklínem.
Jak větev stromu uťatá sekerou
ležel had roztažen po zemi.
Do boje vyzval utlačovatel velkého reka
jak zbabělec rozvzteklý,
neunikl však síle jeho ran –
nepřítel Indrův v pádu stlačil mraky.
Beznohý, bezruký, vzdoroval dál Indrovi,
až jeho hromoklín dopadl mu na hřbet.
Buvol se pokoušel vyrovnat býkovi.
Teď Vrtra leží rozhozen do šíře.
A vody, tekoucí pro dobro člověka,
valí se přes něho, jenž leží jak zlomený rákos.
Leží had Vrtra pod vodami, jež zajal,
v celé své velikosti.

Zdolána byla síla Vrtrovy matky
a Indra sebral jí zbraně –
nahore ležela matka a dole syn,
Danu jak kráva s teletem.

Uprostřed vodních proudů,
jež nikdy nestanou, nespočinou,
zakryto leží Vrtrovo tělo
a vody se řinou po nepříteli Indry.

Ovládány dásy a střeženy hadem [dásové – védy tak nazývají
původní neindoevropské usedlíky v SZ Indii, pojem pak získal význam
„sluha“]

pobývaly vody jak krávy uchvácené Pániji. [drávidský národ
zatlačený Árji na JZ Indie]

Když otvor vod byl uzavřen, ten, jenž zabil Vrtru,
ty dveře otevřel dokořán.

Stal ses, Indro, koňským ohonem,
když narazil tě na své kopí.

Sám, reku, dobyls krav, dobyl jsi sómy
a nechal proudit Sedm řek. [asi území v kašmírské oblasti na horním
toku Indu, tvořené řekou Indus a jejími přítoky]
Nepomohly mu hromy ani blesky,
ani mlha roztroušená, ba ani kroupy.
Když spolu zápasili Indra a had,
Milostivý zvítězil, jako vždy vítězí.
Kterého mstitele hadova jsi spatřil, Indro,
když po jeho zabití vstoupil ti do srdce strach,
když jsi překročil devětadevadesát proudů,
jako vyděšený jestřáb křížuje oblohu?
Indra je králem těch, co stojí i chodí,
krotkých i divokých, pán hromoklínu.
Je králem smrtelníků, jimž vládne
a které obklopuje jak obruč loukotě.

- Indra jednou vypil jediným douškem 30 jezer opojné sómové šťávy (ve védách je sómová šťáva popisována jako rituální nápoj, který přivodí vidiny, není však jasné, z čeho se vyráběl, snad šlo o sušenou muchomůrku červenou – více in: *Kulturní antropologie*) a v rozjařenosti se pak vzmužil k velkolepým heroickým výkonům:
  - vybojoval strašný zápas s démonem sucha **Vrtrou** a uvolnil stavidla nebeských vod, čímž uvolnil vody ze zajetí (asi nastal konec sucha, anebo snad potopa?)
  - slunce vrátil na jeho dráhu
  - vyvrátil opevněná sídla svých nepřátel
- na počest vítězství nad Vrtrou nechal postavit ve své nebeské říši velkolepý palác – zavolał božského architekta a ten podle jeho požadavků postavil palác, ale vždy, když ho dokončil, zadal Indra ještě velkolepější požadavky, a tak palác mohutněl a architekt začal být znaven a postěžoval si **Višnuovi**...

- Višnu na sebe vzal podobu 10letého dítěte a vstoupil do paláce, Indra ho přijal a dítě se ho zeptalo, kdy bude palác ukončen, a dodalo, že „minulý Indra neměl tak velkolepý palác“
- Indra byl zaskočen poznámkou o „minulém Indrovi“ a začal zkoumat vědomosti dítěte, které mu vysvětlilo, že vesmír je vícenásobný (každý se svým Trímurtim zanikne, aniž by věděl o existenci paralelních vesmírů), Indra – otřesen pomíjivostí vesmíru – nařídil ukončit stavbu paláce s tím, že jeho ambice jsou naplněny
- vytlačil **Varunu** (představitele staršího vesmírného řádu) z role vládce hinduistického panteonu – stal se vládcem bohů i nebeské klenby
- jeho nadoblačné království se nazývá **Svarga** (viz slovanský **Svarog**), obývané mj. i nebeskými vílami, které na Indrův rozkaz sestupují na svět, aby rušily kajícího v pokání, kdykoli se vládce bohů cítí jejich askezí ohrožen

- byl značně potentní, za svedení princezny **Ahalji** mu na těle naskákalo tisíc ženských ohanbí
- v ***Mahábháratě*** je popsán následovně: když **Ardžuna** odešel do podhůří Himaláje, aby se tam kál a postil a za akezi obdržel božské zbraně do velkého boje, kdosi ho náhle zavolal jménem: *„Byl to jakýsi svatý muž, sluncem tmavě opálený, se spletenými vlasy, jenž seděl se zkříženýma nohama pod košatým stromem. Z jeho nahého těla sálal božský jas.“* (převyprávění V. Miltnera)
- časem začal Indrův kult ztrácet na významu a čelní místo panteonu zaujal **Višnu** a **Šiva** (údajně si to zavinil svou nezřízeností a nevázaným počínáním, dokonce vraždil bráhmany, což je smrtelný hřích, v důsledku čehož prý ztratil nejen ctnost, ale i magické schopnosti, jež pak přešly na bohy Dharmu a Vájua)
- jeho družinu tvořili **marutové** – védští bohové bouří, dešťů, blesků a divokého povětrí

Indra

Váju (Vítr, Vzduch):

- bůh větru indo-íránského původu (viz perský **Váju**)
- povstal z dechu kosmického obra **Puruši**
- má 1.000 očí, je rychlý jako myšlenka, spolu s Indrou se proháněl po nebi v zářivém kočáře se spřežením až 1.000 ohnivých ryzáků (jezdí také na koze a v rukou drží praporky)
- sdílí Indrovu slabost pro opojný sómový nápoj, jehož první doušek si kdysi vydobyl, když v závodě předhonal ostatní bohy
- má očistnou moc, umí odvracet neštěstí
- svým vyznavačům poskytuje hojnost, potomky, věhlas, ochranu a jejich nepřátele zahání na útěk
- je vládcem nebeských hudebníků
- podobně jako u Indry – i jeho věhlas v mladší mytologii upadá

Váju

Agni:

- bůh ohně (staré indo-iránské božstvo)
- vedle Indry nejvýraznější postava hinduistického panteonu
- zrozen z lůna nebeských vod – na svět jej lidem přinesl posel boha slunce
- sám je poslem bohů, kteří jeho ústy a jazykem požívají obětní pokrmy (spojuje pozemský a nadpozemský svět), tlumočí bohům chvalozpěvy pronášené na jejich počest
- střeží zdárný průběh obětí
- zobrazován jako rudý muž o 3 nohách a 7 pažích, se 2–7 obličejí (případně se 2 kozími hlavami), má 7 jazyků, vlasy jako ohnivé plameny a z úst mu vyčnívají 4 ocelové tesáky
- jezdí na beranovi nebo v kočáře taženém rudými koni (kteří mají též po 7 jazycích) a spřežení za sebou zanechává spálenou stopu

- protože jej lidé denně znovu rozněcují, je současně starý i mladý
- skrývá se ve vodách jako nebeský oheň – s deštěm sestupuje na zem, čímž dává zemi životadárnou vláhu, a usazuje se v rostlinách, z jejichž dřeva pak třením znovu povstává (tehdy se o něm hovoří jako o dítěti, které při svém zrodu pohlcuje vlastní rodiče – tedy dřevo)
- živočišným teplem projevuje svou přítomnost v těle zvířat i člověka – představuje životní jiskru, jež doutná v nitru každého živého stvoření (v srdci každého tvora)
- je dárce rodinného blaha i hmotného prospěchu a tím i důvěrným společníkem člověka, hostem i pánem lidských příbytků, které chrání před zlými silami a nepřáteli – svým světlem zaplašuje mocnosti temnoty, ohnivým jícnem pohlcuje démony a proklává jejich srdce plamennými oštěpy

- na své uctívače dohlíží tisícovkou očí, chrání je a jejich nepřátele spálí jako suché křoví, propadlíky zlu porazí jako bleskem zasažený strom
- vládne všem nebeským, pozemským i podmořským pokladům
- na žárovišti mrtvol nabývá strašlivé ďábelské podoby (jako **Kravjád**, tj. požírač masa), když stravuje tělesnou schránku člověka, aby jeho duši odvedl kouřem pohřební hranice do nebeského světa spravedlivých
- to on ozdobil nebe hvězdami, svými plameny a kouřem podpírá nebeskou klenbu, čímž odděluje svět bohů od světa lidí a každé ráno pobízí Slunce k pravidelné pouti po obloze
- ***Mahábhárata*** popisuje jeho zjev – jde o příběh, kdy byl **Kršna** (ještě před velkým bojem) na návštěvě u svých bratrů Pánduovců – a s **Ardžunou** se vydal vykoupat do řeky Jamuny:

„Přistoupil k nim vysoký snědý bráhman v bílém oděvu, vlasy a vousy ryšavé až doruda, oči velké jako lotosové květy.

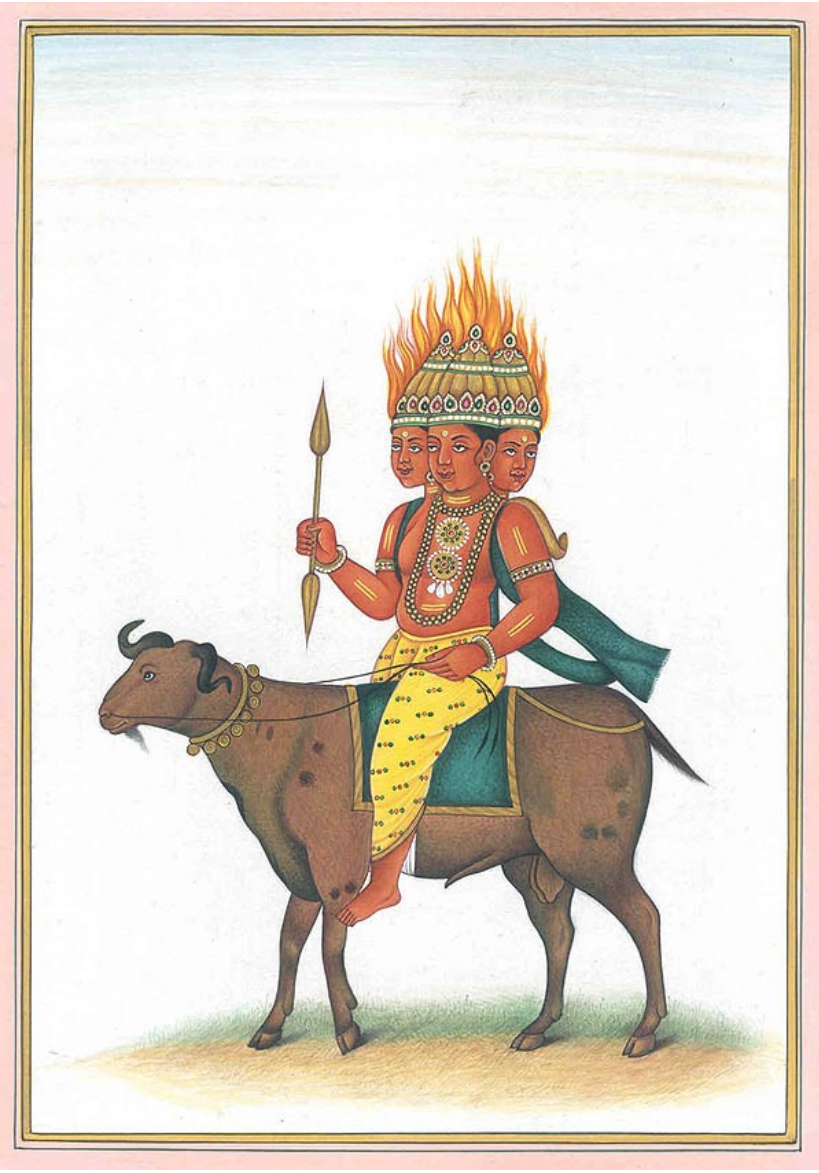
Vycházela z něho zvláštní zář. Ardžuna a Kršna rychle povstali, aby ho pozdravili, jak se sluší zdravít ctihodné světce.

Bráhman pravil zvučným hlasem: ‚Jsem Agni, bůh ohně, a jsem hladov. Dejte mi jíst.‘

‚Co bychom ti měli nabídnout, ó Agni?‘ zeptal se Ardžuna uctivě. ‚Co ti chutná?‘

‚Chutná mi vše, co hoří. Chtěl bych pozřít tamten Indrův les, neboť Indra zháší můj oheň svými dešti. Držte tedy Indru v šachu svými zbraněmi a já zatím budu požírat jeho les.‘

(podle převyprávění Vladimíra Miltnera – Praha 1988, s. 86)

Agni

Agni

Súrja (Svítivý):

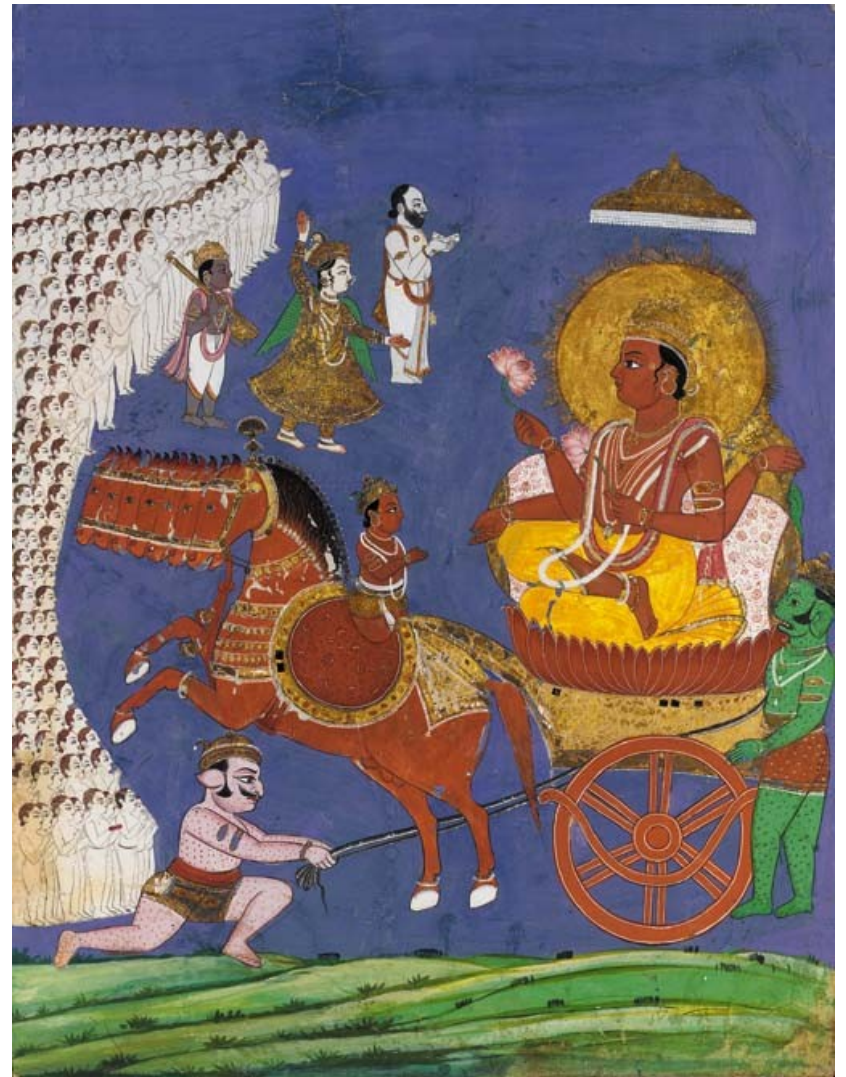
- bůh Slunce, personifikace slunečního kotouče, jehož kult se do Indie dostal patrně z Persie
- na denní pouť po nebeské klenbě se vydává ve zlatém voze o 1–7 kolech, který představuje solární rok, vůz je tažen 7hlavým hřebcem anebo zářícím grošákem
- jako vozataj mu slouží **Aruna** (tj. Růžový), ztělesňující ranní i večerní červánky – jeho matka ho vylušila z vejce, avšak v nedočkavosti jej předčasně zbavila skořápky, takže přišel na svět s nevyvinutýma nohama (proto jezdí coby vozataj na voze)
- z nebeské klenby Súrja shlíží na všechno konání smrtelníků a váží jejich vinu a nevinu (viz slovanský **Svantovid**)
- lidé od něj získávají schopnost vidění a zrak zemřelých se navrací zpět k němu (viz etymologie slova „svět“ – svit/světlo umožňující nám vidět svět)

- svými paprsky zahání temné síly, nebezpečí, neduhy, zlé sny
- jako věčný zdroj a dárce života představuje nebeskou bránu k nesmrtelnosti, jíž procházejí zemřelí z našeho temného světa dočasnosti do bezčasové říše světla
- v *puránách* je líčen jako nevelký mužík s tělem zářícím jako leštěná měď, se zarudlýma očima
- když se oženil, jeho manželka **Ušas** (védská bohyně úsvitu) se k němu nemohla pro přílišný žár přiblížit, a tak mu tchán na svém soustruhu ubral osminu jasu – a ze získaného odpadu zhotovil božské zbraně: **Višnuův** ohnivý disk, **Šivův** trojzubec, **Skandovo** kopí a další zbraně bohů

Surové:

- skupina polobožských bytostí obývajících nebeské sféry (svar, viz slovanský sluneční bůh **Svarog**), spjatých se slunečním bohem
- bojovníci s démonskými asury

Súrja

Déví – Velká bohyně / Bohyně matka (též Velká májá „Mahámájá“):

- **dévové** jsou božské bytosti hindského panteonu – **déví** jsou ženská božstva
- kult **Bohyně matky** je spjat s původním předárjovským božstvem, jde o nejstarší indické božstvo
- mnohé jeho prvky vycházejí z animistických představ, jimiž se vyznačovala předárjovská božstva a jež jsou v Indii dodnes uctívána u potomků původních obyvatel (zejm. u jihoindických Drávidů), animisté věří v duchy přírody a oduševňují řeky, hory, stromy i zemi, kterou pokládají za tělo Bohyně matky
- hojně uctívána, má mnoho podob – můžeme je rozdělit do 2 kategorií:
  - 1) milostivé, ochranné a vyživovací božstvo (rození a růst)
  - 2) hrozivé, destruktivní božstvo (zánik živého)

- slučuje tím v sobě 2 protipóly: velkorysá dárkyně života i nelítostná ničitelka všeho smrtelného
- má 108 jmen i podob (komplikované božstvo)
- je lůnem všeho živého na zemi, ale životy, které darovala, posléze nemilosrdně bere – jen díky tomu může být životní koloběh na Zemi udržován, vše se omlazuje zánikem starého
- zobrazována buď jako svěží, smyslná žena v podobě matky, nebo jako mocná válečnice s mnoha pažemi, jejím symbolem je jóni (symbol vagíny), v němž bývá často umístěn lingam (symbol Šivovy plodnosti), bere na sebe i podobu ničitelky (při tom ji doprovází tygr nebo lev), mívá červený vyplazený jazyk a náhrdelník z lidských lebek
- rituálním úkonem vztahujícím se k této bohyni byla krvavá oběť: ještě v 19. stol. byly v Indii obvyklé lidské oběti, jež jsou zakázané od roku 1835 (tato bohyně byla totiž nesmírně lačná a nenasytná – na indickém venkově je uctívána dodnes)

- terakotové sošky žen s čnějícími ňadry (venuše) byly nalezeny v povodí Indu z doby 3.–2. tisíciletí př.n.l., zpodobněny se složitými pokrývkami hlavy a zdobeny šperky, což svědčí o tom, že byly kultovními postavami a uctívány jakožto bohyně (ve svatyních, na oltářích)
- rysy tohoto prapůvodního božstva můžeme dodnes zřetelně rozpoznat u bohyň **Kálí**, **Déví** a **Durga** – nemilosrdných ničitelek, ale i u laskavé **Amby** (matky) či **Párvatí** (Šivovy ženy)

Durga (Nedostupná):

- slučuje v sobě několik lidových přírodních kultů – spjatých s horami, ohněm a vegetací, její kult je silný zvláště v Bengálsku (kde je považována za strašlivý aspekt **Párvatí**)
- v **puránách** a epické mytologii vystupuje jako ničitelka mocných asurů (démonů), které nikdo jiný nezvládl porazit – ztělesňuje děsivou stránku **Šivovy** plodivé síly
- vystupuje v mnoha podobách: mívá 10 i více paží a k jejím atributům patří sloní či tygří kůže, kost, dýka, luk a šíp, palice, zvonec, meč a štít, náhrdelník z lidských lebek, smyčka, oštěp, lastura, plod bilvy, papoušek, trojzubec, hromoklín
- jejím jízdním zvířetem je lev nebo tygr
- její družinu tvoří 8 démonek, které dovršují kruté dílo své velitelky a živí se pozůstatky po jejích krvavých hostinách

Durga

Durga

Kálí (Černá):

- v této podobě představuje Bohyně matka úpadek
- hrůzostrašné ničivé božstvo, ztělesňující děsivé stránky **Šivovy** božské energie, jež působí krveprolití, mor, hrůzu a smrt
- podobně jako Šiva se straní společnosti ostatních bohů (ti se jí obávají, snaží se s ní vycházet v dobrém), též jako Šiva s oblibou setrvává na pohřebištích a s chutí řadí na světových bojištích
- symbolizuje přirozený proces zániku v čase, proto její ničivá moc zároveň vytváří předpoklady pro vznik nového života
- zobrazována jako ohyzdná, často vyzáblá žena s vyplazeným jazykem a očima podlitýma krví, kolem krku má náhrdelník z lidských lebek, ve svých 4 rukou svírá různé předměty (zpravidla useknutou hlavu, dýku, bodec, trojzubec – zbraně naznačují její zhoubnou sílu a useknutá hlava připomíná, že život a smrt jedince jsou pouhé epizody v nekonečném proudu času)

- někdy bývá zobrazován pod jejíma nohama **Šiva** (její manžel), na jehož těle stojí či křepčí – poté, co byla rozlícena bojem s démony, Šiva se jí postavil do cesty, aby její plenění zadržel
- její nahota ukazuje, že strhala všechny závoje existence (máji) a odhodila veškerý klam
- tělo má černou barvu, neboť v této barvě se ztrácejí všechny rozdíly – na některých vyobrazeních drží dokonce svou vlastní hlavu oddělenou od trupu a žíznivě chlemtá proud krve tryskající z tepen
- ač je nejděsivější a nejobávanější postavou hinduistické mytologie, její četní vyznavači k ní mají vřelý vztah
- v minulosti jí byly přinášeny lidské oběti, dnes je střediskem jejího kultu kalkatský chrám Kálíghát, kde věřící uctívají při kálíghátských slavnostech tuto bohyni krví zvířat, nejčastěji koz (při takové slavnosti bývá státo až 800 kůzlat, jejichž hlavy pak jsou vršeny před obrazem Kálí), ale zvířata jsou této bohyni obětována prakticky po celém indickém venkově

Kalí

Kalí

Jama (Omezovatel):

- bůh smrti a soudce zemřelých
- narozen jako smrtelník slunečnímu bohu **Vivasvánovi** a jako 1. se pak odebral cestou předků do nebeských sfér, čímž dosáhl zbožštění
- zobrazován jako kulhavý mužík strašlivého vzezření, černé či zelené barvy, oděný do rudého šatu – ozbrojen kyjem a smyčkou, do níž lapá své oběti, jezdí na černém buvolovi a jeho posly jsou holub a sova, kteří věstí blížící se smrt (viz taktéž mytologie jiných národů)
- duše zemřelých putují do podsvětní říše, kde vládne, vchod do podsvětní říše hlídají krvelační psi **Sáraméjové** – jde o dvojici čtyřokých psů – **Šabala** (Žíhaný) a **Šjáma** (Temný), aby kolem nich mohla duše bezpečně projít, vkládali pozůstalí zesnulým do dlaní ledviny či jiné vnitřnosti obětního zvířete, kterými má duše psy při průchodu bránou uspokojit

- každý příchozí do podsvětní říše je předveden do soudní síně, kde je Jama hlavním soudcem – i proto bývá někdy označován jako **Dharmarádža** (Král dharmy, tj. spravedlnosti), který na základě skutků duší při jejich předešlém životě vynáší rozsudek o jejich dalším osudu
- soud probíhá tak, že zapisovatel přečte ze svých záznamů souhrn všech dobrých i špatných skutků zesnulého, na jejichž základě vynese Jama neodvolatelný rozsudek
- některé mytologické prameny uvádějí dokonce zvláštního boha **Čitrakáru**, který zaznamenává skutky všech lidí na zemi a podle jeho záznamů se pak posmrtný rozsudek určuje
- pak jsou duše spravedlivých povzneseny do některé z nebeských sfér, zatímco hříšníci jsou uvrženi do některého z 28 pekel – tam však přečkávají jen dočasně, po skončení odměny či trestu jsou duše zase znovuzrozeny na zem, aby se množstvím životů stávaly stále lepšími (jakýsi „duchovní Darwinismus“)

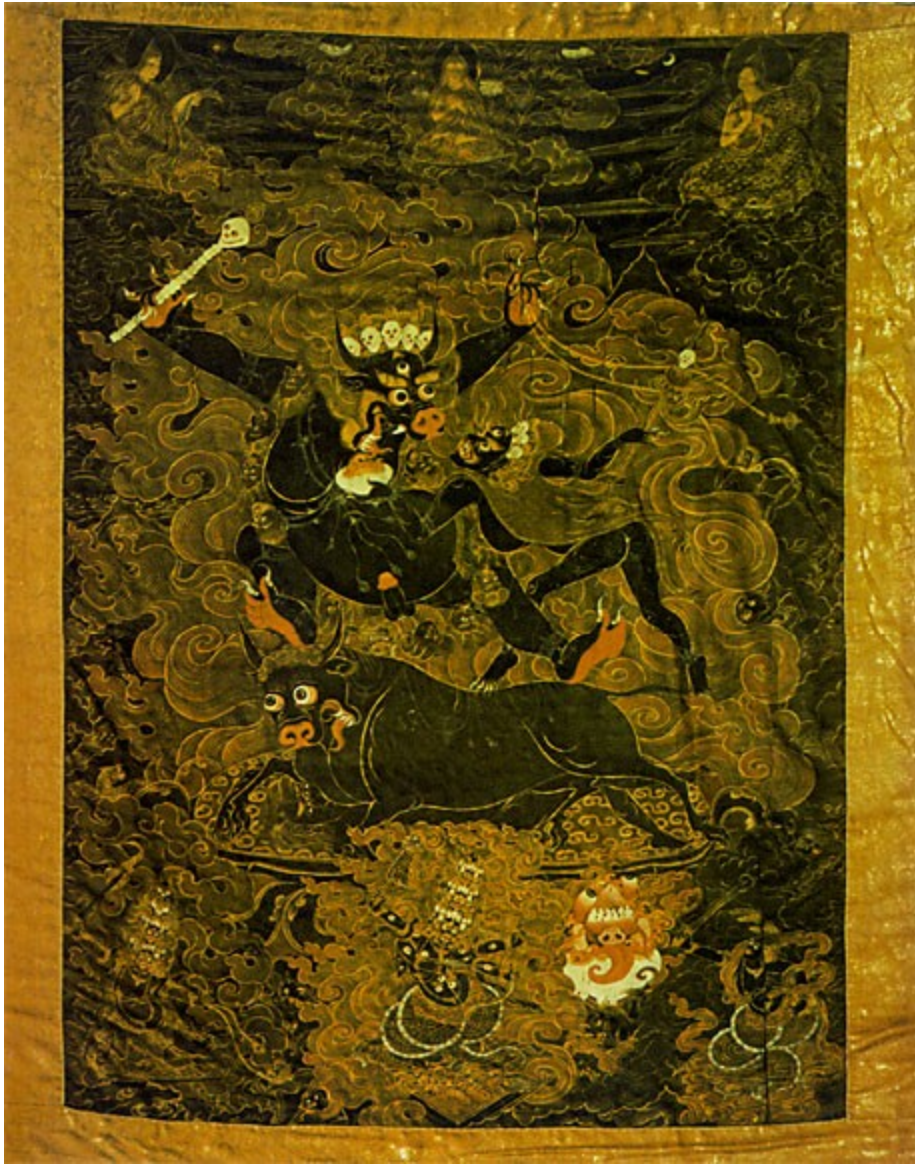
- je možné vinu i trest kombinovat, jak to známe z **Mahábháraty** (např. za konkrétní dobré skutky je dotyčné bytosti vyměřena určitá doba v nebeských sférách, a za špatné skutky jistá doba v pekle), části odměny v nebi se lze dokonce vzdát ve prospěch jiné duše v pekle, již je tím utrpení zkráceno
- nejstrašnější muka čekají ty, kteří nedbali svatých písem a kteří spáchali cizoložství: jsou vhozeni do řeky Vaitraní plné výkalů, moče, krve, kostí, chlupů, kusů masa, tuku, nehtů, drápů atd. (tato odporná břečka jim pak slouží po dobu trestu za příbytek i potravu, přičemž na ně neustále útočí dravé šelmy)
- jiní hříšníci jsou nuceni pít roztavené železo – a kdo zabíjel zvířata a jedl jejich maso, smaží se v rozpáleném oleji po tolik let, kolik bylo chloupků na těle jeho obětí
- na své předchozí existence si běžně nevzpomínáme, podle **purán** na ně člověk zapomíná v okamžiku svého porodu a jeho duše se na ně rozpomíná po smrti těla

- svatým životem či duchovním úsilím však můžeme získat možnost rozpomenout se na svá předchozí vtělení již zaživa
- jak posmrtný pobyt může vypadat, popisuje ***Mahábhárata***:
- zbožný a spravedlivý král **Vipaščit** zemřel a byl odsouzen k tisícům let pobytu v nebi odměnou za své ctnosti a dobré skutky a k trestu strávit jediný den v pekle za drobný prohřešek, jehož se dopustil tím, že jednou zanedbal plodný den své manželky a nespal s ní – Vipaščit si zvolil, jak bylo jeho právem, strávit nejdřív onen den v pekle, aby se pak mohl plně těšit z dlouhého pobytu mezi nebešťany, ale když zažil, jak trpí duše v pekle, jeho soucitné srdce mu nedovolilo užívat si nebeských radovánek, a tak rozdal své zásluhy, za něž si zasloužil nebe, mezi tyto ubožáky, aby jim zkrátil muka pekelného utrpení (i když tím sám ztratil nárok na rajske slasti)

- možnost předání zásluh – tzv. karmanů – jiným osobám stojí za pozornost (v této tradici se patrně jedná o pozůstatek původního nevédského náboženství)
- v jiné epizodě ***Mahábháraty*** je bůh Jama popsán v jedné následně:
- mladý král **Satjavant** měl dle svého osudu zemřít do roka od svatby se svou ctnostnou ženou **Sávitří** (jmenuje se podle Brahmovy choti), když bůh **Jama** spoutal duši jeho muže smyčkou a odnášel ji do podsvětí, Sávitří se ho podařilo svým pokáním, neústupností a chytrostí cestou do podsvětí umluvit, aby ho nechal dál žít na světě
- vládce podsvětí je při svém příchodu popsán takto:
- *„Tu se blížil zvláštní muž, jenž zářil a byl krásný, a přece naháněl hrůzu. Byl oděn v tmavě červené roucho a na hlavě měl zlatou čelenku. Jeho temné oči plály nevídaným jasem a v ruce měl provaz se smyčkou.“*

Jama

Jama

Rudra (Vřešťoun):

- ztělesňuje ničivé síly přírody – bůh bouří třímající hromoklín coby nástroj zkázy
- projevuje se v děsivé, zlovolné a nepřátelské podobě, jeho hněv je nekonečný a bezdůvodný (má však i konejšivou, vlídnou a dobrotivou tvář)
- védský předchůdce boha **Šivy**, ztělesnění ničivé složky Šivovy osobnosti
- podle véd se zrodil z kapky krve, která **Brahmovi** ukápla do ohně, když si utíral čelo a škrábl se kouskem obětního dřeva
- žije v divočině, je špinavý, má zcuchané vlasy, černé břicho a červená záda – na rozdíl od válečníků Indry a Varuna nebojuje v bitvách na straně bohů
- jezdí na divokém kanci
- obětiny mu nejsou přinášeny stejným způsobem jako ostatním bohům – dostává jen smíchané zbytky pohozené na zem

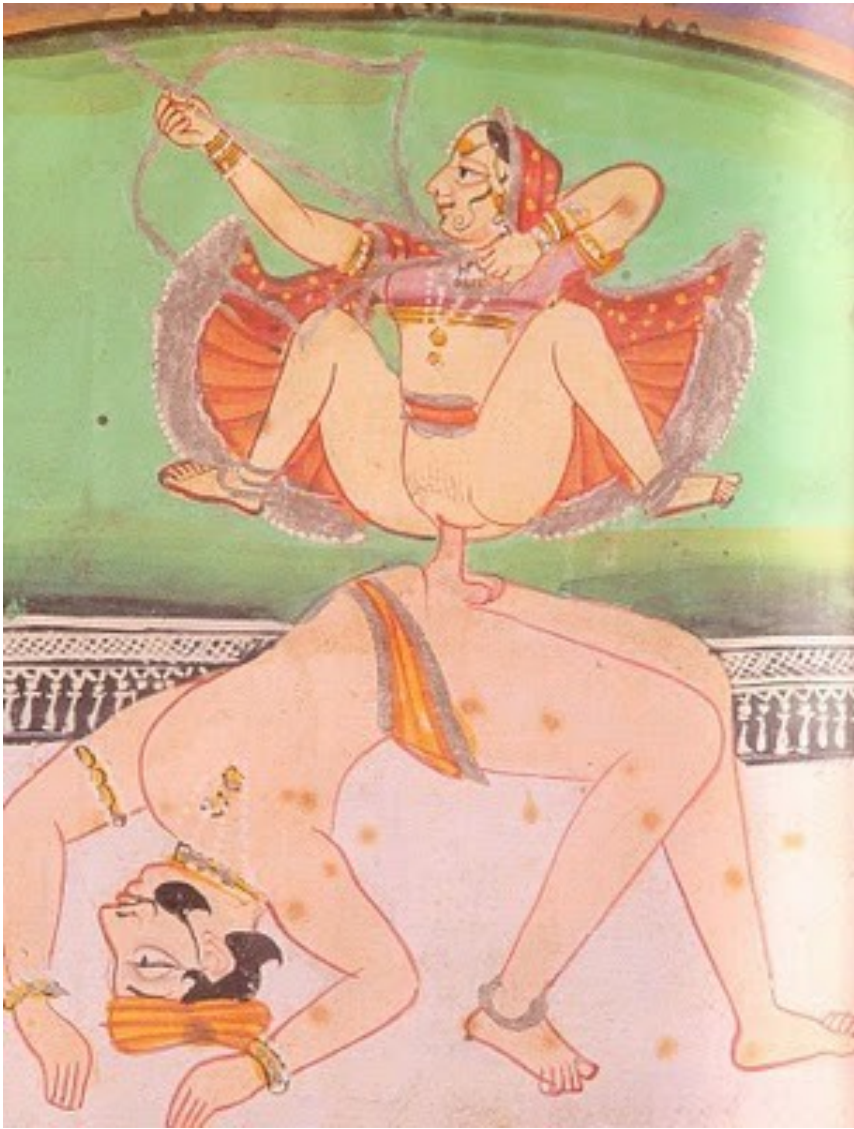

Rudra

Káma:

- bůh lásky a milostné touhy (i platonického vzplanutí)
- zobrazován jako sličný mladík jezdící na papoušku či pávu
- ze svého luku z cukrové třtiny s tětivou z roje včel střílí květinové šípy (zasažení se neubrání milostnému citu)
- když se jednou **Šiva** pohroužil do meditace tak silně, že zapomněl na okolní svět, ovládl vesmír démon **Táraka**, jehož mohl přemoci pouze Šivův syn – znepokojení bohové se proto obrátili na Kámu, který jediný dokázal navrátit Šivu k radostem manželského života, a Šiva se svou manželkou počali syna **Skandu** (bůh války), díky němuž získali bohové trvalou převahu nad asury
- opovážlivého Kámu však Šiva pohledem svého 3. oka spálil na prach – na naléhání Kámovy vdovy **Rati** (ztělesnění smyslové rozkoše) přivedl jejího muže zpět k životu (ale jen jako představu přetrvávající v mysli živých tvorů)

Káma a Rati

Pišáčové (Dychtiví masa):

- skupina běsů a démonů, obývajících pohřebiště a působících zhoubné choroby, živí se masem mrtvol, pijí lidskou krev a svou zlobou a podlostí předčí všechny ostatní zlé duchy
- povstali prý společně s **Rákšasy** z různých zbytků, které **Brahmovi** odpadly od ruky, když tvořil lidi a bohy

Rákšasové (Před nimiž je třeba se chránit):

- skupina děsivých a krvelačných démonů – zapřísáhlých nepřátel lidí
- i oni přebývají na pohřebištích a živí se masem, maří oběti a loupí obětiny, dává malé děti a ruší svaté muže při náboženských obřadech
- zvláštní moci nabývají za soumraku a během tmy, dovedou měnit podobu a pohybují se rychleji než vítr
- jsou děsivého vzezření s jedním okem, zrudně pokřivenými údy a jsou obří postavy

Rákšasa

- pozemšťané i polobožské bytosti mohou být za své kruté prohřešky často odsouzeni, aby se zrodili jako rákšasové (a v této strašlivé podobě si zasloužili vykoupení)

Bhúta (Bytost):

- duch zemřelého, jenž byl zprovozen ze světa násilným způsobem, anebo za něhož nebyly vykonány předepsané zádušní obřady
- podle rozšířených představ žijí bhútové v lesích, na žárovištích mrtvol a v opuštěných obydlích a působí lidem zlo – šílenství, horečná onemocnění, záchvaty, kožní choroby, mor, nevysvětlitelná úmrtí a napadají i úrodu i dobytek
- za účinný prostředek k jejich odstranění je považováno pálení kurkumy, jejíž dým jim nahání strach, jinak se doporučuje přinášet jim ráno a večer smírné oběti

Méru:

- hora Méru představuje v hinduismu, buddhismu i džinismu posvátnou horu, která je osou světa a středem vesmíru, tedy všech fyzických i nehmotných úrovní vesmíru (tj. světů nebeských, podsvětních i toho pozemského)
- na jejím úplném vrcholu se nacházel ráj boha Indry s jeho sídelním palácem, kolem ní se nacházela sídla dalších významných hinduistických božstev (**Brahma, Višnu, Šiva, Agni, Súrja** aj.) i polobožstev (sloužících **Indrovi**)
- řeka **Ganga** – podle mýtů pramenící ve vesmíru – stékala právě po úpatích hory Méru dolů na Zem
- mnohé hinduistické chrámy (včetně kambodžského Angkor Watu) představují tuto posvátnou horu
- je popsána v mnoha posvátných textech, např. v ***Mahábháratě*** či ***puránách*** (obklopena soustředěnými prstenci 7 moří, 7 světadílů a 7 nebes)

- podle mytologie se nachází jak v hmotném světě, tak i ve světě duchovním a dokonce i v každém lidském těle
- snad každé etnikum mělo nějakou posvátnou horu (a když ne, stavěli si „umělé posvátné hory“ pyramidy či stupňovité chrámy), posvátné hory symbolizovaly střed země a osu vesmíru (Řekové měli Olymp, Kogiové Sierru Nevadu, Čechové Říp atd.)
- podle spisů hathajógy představuje hora Méru v lidském těle **Sušumnu** – nejdůležitější energetický kanál vedoucí páteří vzhůru od kyčle (rovnoběžně s míchou), právě tudy prochází i síla osvícení (a po stranách Sušumny vede dráha slunce v podobě kanálu **Pingala** a dráha měsíce v podobě kanálu **Ida**)
- 7 ostrovů hory Méru je 7 čakr v lidském těle (energetických center), kterými Sušumna prochází

více o hindských mýtech in: **Bohové s lotosovými očima – hinduistická mytologie** (Dušan Zbavitel a kolektiv autorů)

hora Méru